

DOROTA SUWALSKA-BARANCEWICZ

Zakład Psychologii Społecznej i Badań nad Młodzieżą
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Department of Social Psychology and Research on Youth
Institute of Psychology, Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz
e-mail: dsbarancewicz@ukw.edu.pl

Jakość związku partnerskiego a satysfakcja z życia młodych matek – mediacyjna rola samooceny

The Quality of Partner Relationship and Satisfaction with Life in Young Mothers – the Mediating Role of Self-Esteem

Abstract. The birth of a child is a significant personal experience for a woman, but it is also an event of great social importance (Koronkiewicz, 2014). The arrival of an offspring changes forever the identity of a woman and her role both in her family and in the society. Motherhood can provide women with a sense of fulfillment and self-realization, but also give rise to conflict of roles, feeling overloaded with duties, discomfort, or health problems. Support from a close relationship partner is an important factor in self-esteem. It can be a source of happiness and satisfaction for a young mother. The results of numerous studies indicate that having children and a successful marriage are at the top of the hierarchy of values affecting one's happiness (Czapiński, Panek 2011; Miotk-Mrozowska, 2013).

The study involved 336 mothers in the stage of early adulthood (average age $M = 30.9$, $SD = 4.22$). The quality of women's partner relationship and their self-esteem were considered to be important factors for their life satisfaction measured with the SWLS Scale adapted by Juczyński. The independent variables were measured with the Quality of Relationship Inventory adapted by Suwalska-Barancewicz, Izdebski and Liberska, and the SES Scale adapted by Łaguna, Dzwonkowska and Lachowicz-Tabaczek. The analyzes carried out as part of the study confirmed the importance of the quality of the partner relationship and the level of self-esteem for the life satisfaction of young mothers.

Keywords: self-esteem, quality of partner relationship, life satisfaction, young mothers.

Słowa kluczowe: samoocena, jakość związku, satysfakcja z życia, młode matki.

WPROWADZENIE

Satysfakcja z życia jest jednym z wymiarów szeroko pojętej jakości życia – wielomodalnego i bardzo złożonego zagadnienia zależnego od wielu czynników i uwarunkowań (Diener, Diener, 1995; Straś-Romanowska, 2002). Bogata w tym zakresie literatura przedmiotu wskazuje, że na ową jakość składa się m.in. dobrostan

społeczny, czyli satysfakcja z życia wynikająca z relacji społecznych, funkcjonowania człowieka w rolach rodzinnych, przyjacielskich, towarzyskich, dających się wsparcia społecznego. Satysfakcja z życia to komponent subiektywnego dobrostanu, który opiera się na wybranych przez jednostkę kryteriach (Juczyński, 2009; Pilarska, Liberska, 2017). Jednym z kryteriów subiektywnej oceny odczuwanej przez czło-

wieka życiowej satysfakcji są niewątpliwie bliskie związki intymne (Straś-Romanowska, 1992; Straś-Romanowska, Lachowicz-Tabaczek, Szmajke, 2005; Doroszewicz, 2008).

Wejście w bliską relację z drugim człowiekiem i nawiązanie z nim więzi stwarzają okazję do realizacji wielu ludzkich potrzeb, a od ich zaspokojenia zależy nie tylko powodzenie związku, ale także jakość życia (Hazan, Shaver, 1987; Doroszewicz, 2008). Trwanie w bliskim związku stanowi element poczucia szczęścia i dobrostanu psychicznego. Więzy społeczne współdecydują o ludzkim zdrowiu, zwiększając wydajność układu odpornościowego i redukując poziom hormonów stresu. Bliskie związki pozwalają też poradzić sobie w obliczu zagrożenia śmiercią i stratą ukochanej osoby (Perlman, 2007; Uchino, Cacioppo, Kiecolt-Glazer, 1996; Czapiński, Panek, 2007). Badania wskazują, że osoby trwające w satysfakcjonującym związku w porównaniu z osobami niebędącymi w relacji cieszą się lepszym funkcjonowaniem układu krążenia, psychicznym i fizycznym zdrowiem (Holt-Lunstad, Birmingham, Jones, 2008).

Inaczej jest w przypadku osób, których bliskie relacje uległy osłabieniu, pogorszeniu lub rozpadowi. Rozwód jest niewątpliwie przykładem takiej sytuacji, stresującym życiowym wydarzeniem, którego skutki niosą zwiększone ryzyko zachorowania na depresję, osłabienia kondycji fizycznej, a także zaburzonych relacji społecznych z innymi, co z kolei przekłada się na subiektywną ocenę odczuwanej życiowej satysfakcji. Okazuje się, że nawet w wypadku osób odpornych na zdarzenia stresowe, które wydają się zdolne do optymalnego funkcjonowania po zakończeniu małżeństwa, nieuniknione są trudności czy też problemy zdrowotne będące konsekwencją wcześniejszego, długotrwałe utrzymującego się stresu i napięcia (Borelli, Sbarra, 2011). Rezultaty przytoczonych badań dostarczają dowodów negatywnego wpływu rozpadu bliskiej relacji zarówno na funkcjonowanie społeczne, emocjonalne, jak i na psychiczny i fizyczny stan zdrowia (Burman, Margolin, 1992).

Chociaż literatura psychologiczna na temat jakości funkcjonowania bliskich relacji interpersonalnych jest stosunkowo obszerna,

ciągle brakuje jednoznacznej definicji pojęcia jakości funkcjonowania związku. Pojawia się w niej duża liczba terminów, których konotacje wydają się zbliżone, nie są jednak tożsame. W literaturze przedmiotu najczęściej występują takie terminy, jak: powodzenie małżeństwa (Braun-Gałkowska, 1985), sukces małżeński (Szczepański, 1973; Flowers, Olson, 1986) i dobrany związek małżeński (Rostowski, 1987). Niektórzy badacze koncentrują się na wybranych aspektach małżeństwa – Maria Ryś (1999) oraz Graham Spanier i Robert Lewis (1980) zwracają uwagę na trwałość małżeństwa, Mieczysław Plopa (2005a) skupia się na satysfakcji małżeńskiej, a Frank Fincham (2008) na małżeńskim szczęściu. Gregory Pierce, Irwin Sarason i Barbara Sarason (1991) operują pojęciem jakości relacji. W niniejszej pracy analizowane będą jej trzy aspekty: postrzegane wsparcie, konflikty interpersonalne oraz głębokość relacji (Pierce, Sarason, Sarason, 1991; Suwalska-Barancewicz, 2016).

Związek dwojga ludzi, spełniając cele reprodukcyjne, stwarza szansę na budowanie sieci rodzinnych (Buss, 2001). Rodzicielstwo jest z pewnością jednym z obszarów, które w istotny sposób decydują o odczuwanej przez człowieka satysfakcji z życia. Wejście w nowe odpowiedzialne role i próbę odnalezienia się w na nowo zorganizowanej przestrzeni funkcjonowania społeczno-rodzinnego można potraktować jako wyzwanie lub jako zagrożenie dla oceny dotychczasowego życia (Póltorak, 2013). Uważa się bowiem, że narodziny pierwszego dziecka niosą ze sobą większe zmiany i wyzwania niż jakikolwiek inny przełom w cyklu życia rodziny (Carter, 2005; Knauth, 2001). Zmiany w relacjach partnerskich wynikające z pojawienia się dziecka stają się nierzadko powodem pogorszenia się funkcjonowania związku. Carolyn Cowan i Philip Cowan (2000) zauważają pięć aspektów życia rodzinnego partnerów, które podlegają dynamicznym przemianom. Zaliczyć do nich można: wewnętrzne życie partnerów, które dotyczy m.in. poczucia własnej tożsamości, wartości, ról i celów; jakość relacji małżeńskiej, czyli ocenę swojej roli w rodzinie i wzorców komunikacyjnych; jakość relacji poza najbliższą rodziną (przede wszystkim wsparcie

plynące z zewnątrz), a także stres związany z rolą zawodową oraz jakością relacji rodziców z dzieckiem.

Narodziny dziecka stanowią bardzo doniosły punkt zwrotny w życiu zwłaszcza kobiety, gdyż wprowadzają zmiany w jej funkcjonowaniu, systemie zachowań i przeżyć, zarówno w toku rozwoju (Bielawska-Batorowicz, 2006), jak i w ocenie jakości życia (Miotk-Mrozowska, 2013; por. Bakiera, Szczerbal, 2018). David Buss (2001) twierdzi, że inwestycje kobiet w macierzyństwo są o wiele większe niż inwestycje mężczyzn w ojcostwo. Kobieta rozpoczyna kolejną życiową rolę, bardzo doniosłą i odpowiedzialną, związaną z opieką i wychowaniem dziecka. Realizacja tej aktywności może dostarczać kobietom wiele pozytywnych, ale również negatywnych doznań (Koronkiewicz, 2014). Macierzyństwo można rozpatrywać bowiem jako źródło samospełnienia, siły, dojrzałości czy osobistego rozwoju. Dzięki relacji z dzieckiem kobieta rozwija poczucie odpowiedzialności i kompetencji (Włodarczyk, 2012). Przez odgrywanie nowej roli i podmiotową aktywność indywidualne doświadczenie bycia matką przyczynia się do formowania tożsamości kobiety. Małgorzata Kościelska (1998) wskazuje, że dzięki podejmowaniu społecznie uznanych form aktywności, jakimi są rodzicielstwo i wychowywanie dzieci, kobieta doświadcza osobistego prestiżu i realizacji zadań rozwojowych, a jednocześnie ma szansę spełnić marzenia dotyczące czystej bliskości, tj. bliskości dziecka. Z jednej strony kobiety przez posiadanie potomstwa mają szansę na zaspokojenie m.in. potrzeby bezpieczeństwa, afiliacji, uznania i szacunku (Kornas-Biela, 1993). Z drugiej jednak strony posiadanie dzieci wiąże się z zaburzeniem dotychczasowego porządku życia kobiety i wynikającym z tego napięciem emocjonalnym. Konieczność godzenia wielu ról (matki, żony, pracownika) sprawia, że kobiety stają się przeciążone rolami, którym próbują sprostać. Obowiązki domowe, wychowywanie dzieci i opieka nad nimi, niejednokrotnie połączone z aktywnością zawodową, są dla nich obciążające i stają się źródłem napięcia i frustracji (Brannon, 2002). Codzienne funkcjonowanie

komplikuja zmęczenie wynikające z niedoboru snu i wypoczynku oraz zmniejszenie ilości wolnego czasu na zaspokajanie indywidualnych pragnień i potrzeb. Pogorszeniu ulegają także relacje z poszczególnymi członkami rodziny, zwłaszcza z partnerem, co rzutuje na negatywną ocenę związku i własnego położenia życiowego (Włodarczyk, 2012).

Funkcjonowanie w bliskiej relacji z partnerem i odgrywanie roli matki przyczyniają się w znaczący sposób do oceny dotychczasowej życiowej satysfakcji. Niewykluczone, że czynnikiem, który pośredniczy w generowaniu oceny jakości własnego związku oraz poczucia satysfakcji z życia, jest samoocena. To względnie stała dyspozycja rozumiana jako świadoma postawa (pozytywna lub negatywna) wobec *Ja* (Łaguna, Dzwonkowska, Lachowicz-Tabaczek, 2008). Samoocena może się zmieniać w ciągu życia człowieka pod wpływem różnorodnych zdarzeń, zarówno w krótszej, jak i dłuższej perspektywie czasowej. Jest podatna na modyfikacje pod wpływem nastroju, informacji zwrotnej, poziomu akceptacji społecznej (Łaguna, Dzwonkowska, Lachowicz-Tabaczek, 2008). Stanowi subiektywny konstrukt złożony z zespołu wyobrażeń, nastawień i oczekiwań odnoszących się do oceny samego siebie, który decyduje o interpretacji zachowania i jego przebiegu (Anastai, Urbina, 1999). Badania wskazują, że poziom samooceny powiązany jest z subiektywnym poczuciem szczęścia i satysfakcją z życia (Diener, Diener, 1995). Wysoka samoocena łączy się również z przekonaniem o własnej skuteczności, pozytywnym stosunkiem do samego siebie, zmotywowaniem do działania, dzięki czemu wzrastają poczucie mocy sprawczej, wytrwałości oraz odporność na ewentualne porażki (Judge, Erez, Bono, Thoresen, 2002). Zaniżona samoocena prowadzi do braku poczucia własnej skuteczności w działaniu, ostrożności, niepewności co do oceny własnych możliwości. W związkach romantycznych jednostki o niskiej samoocenie częściej doświadczają miłości nieodwzajemnionej, nie wierzą w miłość i wsparcie partnera (Murray, Rose, Bellavia, Holmes, Kusche, 2002). Osoby z wysoką samooceną mają tendencję do silnej namiętności w związku, ale mogą zakończyć

relację po napotkaniu przeszkód i konfliktów. W jednym z badań okazało się, że zmiany w samoocenie każdego z partnerów w ciągu lat miały wpływ na odczuwany poziom satysfakcji. Wzrost samooceny któregoś z partnerów był zwiastunem poprawy satysfakcji z wzajemnych relacji, a spadek samooceny prognozował mniejsze zadowolenie ze związku (Erol, Orth, 2014).

Badania wskazują również, że to bliska relacja interpersonalna może się stać źródłem wysokiej bądź niskiej samooceny. Badacze analizujący to zjawisko twierdzą, że zmiany w relacjach społecznych mają duże znaczenie dla odczuwanej przez człowieka samooceny (Baumeister, Leary, 1995). Uważają również, że samoocena jest emocjonalnym odzwierciedleniem stanu więzi społecznych jednostki. Wyniki innych badań sugerują, że percepcja i ocena wzajemnych interakcji z partnerem wiążą się z samooceną – bliskość i duża ilość czasu spędzana z drugą osobą sprawiają, że samoocena wzrasta. Z kolei niski poziom samooceny partnerów występował wtedy, gdy interakcje trwały krótko i były źle oceniane pod względem jakości. Autorzy badań podkreślają ponadto, że jakość interakcji była najsilniejszym predyktorem samooceny (Murray, Griffin, Rose, Bellavia, 2003).

Na podstawie przedstawionych przesłanek teoretycznych i empirycznych założono, że istnieje istotny związek między jakością relacji intymnej a satysfakcją z życia młodych matek: im wyższa jest ocena jakości związku intymnego młodych matek (wyższy poziom postrzeganego wsparcia i zaangażowania w relację, a niższy poziom konfliktów), tym wyższy jest poziom odczuwanej przez nie satysfakcji z życia (**hipoteza 1**). Doniesienia z badań wskazują również, że poziom samooceny łączy się z subiektywnym poczuciem szczęścia i satysfakcją z życia. Na tej podstawie założono, że istnieje istotny związek między poziomem samooceny a satysfakcją z życia młodych matek: im wyższy jest poziom samooceny badanych kobiet, tym wyższy jest poziom odczuwanej przez nie satysfakcji z życia (**hipoteza 2**). **Hipoteza 3** brzmi: istnieje istotny związek między poziomem samooceny młodych matek a jakością

ich relacji partnerskich, a więc im wyższy jest poziom samooceny badanych kobiet, tym wyższa jest jakość ich relacji partnerskich (wyższy poziom postrzeganego wsparcia i zaangażowania w relację, a niższy poziom konfliktów). Sformułowano ją na podstawie wyników badań wskazujących, że poziom samooceny odgrywa istotną rolę w ocenie satysfakcji z relacji (Erol, Orth, 2014).

Przytoczone rezultaty badań nad samooceną sugerują, że poziom samooceny może modyfikować sposób dokonywanych przez badane kobiety ocen ich własnego położenia życiowego. Doświadczenia definiujące rolę kobiety jako matki są dla niej źródłem samooceny (Bakiera, 2013). Z jednej strony stwierdzono, że kobiety, które po raz pierwszy zostały matkami, charakteryzują się negatywną samooceną (Bielawska-Batorowicz, 2006). Negatywny obraz samej siebie, postrzeganie siebie jako niewystarczająco mądrej, kompetentnej, sprawnej, zdolnej do udanego wypełnienia życiowych ról może obniżać jakość relacji partnerskich, zadowolenie czerpane z relacji intymnej oraz satysfakcję z życia (Diener, Diener, 1995; Doroszewicz, 2008). Z drugiej jednak strony posiadanie dziecka stanowi źródło wartości kobiety, pozwala jej poczuć się pełnowartościową jednostką, istotnie wypełnia sens jej życia (Poleszczuk, 2002; Bartosz, 2002).

Dotychczas nie analizowano roli samooceny matek w relacji między oceną jakości tworzonego przez nie związku a satysfakcją z życia. Biorąc pod uwagę wyniki badań wskazujące, że pozytywna ocena relacji z partnerem i wyższy poziom samooceny wiążą się z większym zadowoleniem z życia (Diener, Diener, 1985; Baumeister, Leary, 1995), przyjęto, że poziom samooceny może modyfikować poziom satysfakcji z życia. **Hipoteza 4** została sformułowana następująco: poziom samooceny młodych matek pełni funkcję pośredniczącą w związku między jakością ich relacji partnerskich a odczuwaną przez nie satysfakcją z życia, a zatem im wyższa jest jakość relacji partnerskich młodych matek (wyższy poziom postrzeganego wsparcia i zaangażowania w relację, a niższy poziom konfliktów), tym wyższy jest poziom ich samooceny, a w rezultacie wyższy jest po-

ziom odczuwanej przez nie satysfakcji z życia. Przyjrzenie się zatem roli samooceny jako czynnika mediującego między oceną jakości własnego związku a oceną życiowej satysfakcji z relacji stanowi problem warty uwagi. Jest to bowiem nie tylko zagadnienie ciekawe z perspektywy poznawczej, ale także ważny problem natury społecznej.

PROBLEM I CEL BADAŃ

W realizowanym projekcie podejmowany był problem znaczenia samooceny młodych matek dla oceny jakości związku partnerskiego oraz odczuwanej przez nie satysfakcji z życia. Celem badania było zanalizowanie, czy samoocena wiąże się z poszczególnymi wymiarami relacji partnerskich, tj. postrzeganym wsparciem, zaangażowaniem oraz poziomem konfliktów w związku, a także czy łączy się z satysfakcją z życia młodych matek. Poziom samooceny młodych matek przyjęto jako czynnik pośredniczący między jakością ich związku intymnego a odczuwaną przez nie satysfakcją z życia. Przeprowadzenie odpowiednich analiz statystycznych umożliwiło wnioskowanie o wyznacznikach satysfakcji z życia. Na podstawie literatury przedmiotu założono, że wysokiej satysfakcji z życia sprzyjają wysoka samoocena oraz wysoka ocena jakości związku intymnego.

BADANE ZMIENNE I SPOSÓB ICH POMIARU

Na potrzeby realizacji badań uwzględniono następujące zmienne badawcze:

Zmienna zależna

Zmienną zależną w realizowanych badaniach była satysfakcja z życia rozumiana jako subiektywna ocena zadowolenia z własnej sytuacji życiowej przez porównanie jej z ustalonymi przez siebie standardami. Jeśli wynik takiego odniesienia jest zadowalający, to w rezultacie odczuwana jest satysfakcja. Do pomiaru satys-

fakcji z życia posłużyła Skala Satysfakcji z Życia autorstwa Eda Dienera i współpracowników (1985; SWLS) w polskiej adaptacji Zygryda Juczyńskiego (2009). Składa się ona z pięciu twierdzeń, do których badany ustosunkowuje się, oceniając, w jakim stopniu każde z nich odnosi się do jego dotychczasowego życia. Odpowiedzi udzielane są na siedmiostopniowej skali od 1 – „zdecydowanie się nie zgadzam” do 7 – „całkowicie się zgadzam”. Wyniki mieszczą się w zakresie od 5 do 35 punktów, im wyższy wynik, tym większe poczucie satysfakcji z życia. Rzetelność metody ustalona za pomocą alfa Cronbacha jest zadowalająca i wynosi .81. Wskaźnik stałości skali (stabilności czasowej w odstępie sześciu tygodni) jest satysfakcjonujący i wynosi .86.

Zmienne niezależne

Zmiennymi niezależnymi w realizowanych badaniach były samoocena oraz jakość związku intymnego.

Samoocena rozumiana tu jest jako zespół subiektywnych wyobrażeń, nastawień i oczekiwań (pozytywnych lub negatywnych) odnoszących się do percepcji własnej osoby (Łaguna, Dzwonkowska, Lachowicz-Tabaczek, 2008). Poziom samooceny oszacowany został na podstawie sumy punktów uzyskanych przez osoby badane na Skali Samooceny Rosenberga SES (Rosenberg, 1965; 1989) w adaptacji Marioli Łaguny, Kingi Lachowicz-Tabaczek i Ireny Dzwonkowskiej (2008). Narzędzie składa się z jednej skali służącej do badania ogólnego poziomu samooceny. Kwestionariusz zbudowany jest z 10 stwierdzeń diagnostycznych, a zadaniem osoby badanej jest wskazanie na czterostopniowej skali, w jakim stopniu zgadza się z każdym z tych stwierdzeń. Skala Samooceny SES uzyskuje wysoką zgodność wewnętrzną (wartość współczynnika alfa Cronbacha dla różnych grup wieku waha się od .81 do .83). Wskaźnik stabilności narzędzia – oceniany metodą test-retest – wynosi .50 (dla pomiaru wykonanego z odstępem 1 roku) i .83 (badania przeprowadzone po 1 tygodniu). Narzędzie uzyskuje również zadowalające wyniki trafności.

Kolejną zmienną niezależną w prezentowanych badaniach jest jakość związku partnerów uwzględniająca postrzegane wsparcie, głębokość relacji oraz poziom konfliktu interpersonalnego. Za Gregorym Pierce'em, Irwinem Sarasonem i Barbarą Sarason (1991) przyjmuję, że jakość funkcjonowania partnerów w związku wyznaczona jest wymienionymi trzema wymiarami, które mają znaczenie zarówno dla każdego z partnerów z osobna, jak i tworzonej przez nich relacji. Rozpoznanie jakości relacji było zatem wyznaczone przez wskaźniki: głębokość relacji, natężenie konfliktu interpersonalnego i siły postrzeganego wsparcia (Pierce, Sarason, Sarason, 1991). **Wymiar głębokości relacji** określa stopień, w jakim partnerzy są zaangażowani w relację i oceniają ją pozytywnie. **Wymiar konfliktu** wyznacza stopień, w jakim partner odczuwa złość i ma ambiwalentny stosunek do swojego partnera. **Wymiar postrzeganego wsparcia** ujmowany jest jako stopień, w jakim można się powoływać na bliską osobę w celu otrzymania pomocy w różnych sytuacjach (Pierce, Sarason, Sarason, 1991).

Inwentarz Jakości Związku (adaptacja: Suwalska-Barancewicz, Izdebski, Liberska, 2015) to narzędzie samoopisowe składające się z 23 twierdzeń, do których osoba badana ustosunkowuje się na czterostopniowej skali. Im wyższy wynik w danej skali, tym wyższe nasilenie właściwości mierzonych przez poszczególne wymiary. Wypełnienie testu przez osobę badaną trwa około 10 minut. Skala Postrzeganego Wsparcia zbudowana jest z 7 twierdzeń (np. „W jakim stopniu możesz liczyć na to, że ta osoba wysłucha Cię, gdy jesteś na kogoś zła(-y)?”), Skala Głębokości Relacji składa się z 6 twierdzeń (np. „Jak znacząca jest ta relacja w twoim życiu?”), a Skala Konfliktu obejmuje 10 twierdzeń (np. „Jak bardzo ta osoba chce, abyś się zmieniła?”).

Rzetelność poszczególnych skal narzędzia mierzona współczynnikiem alfa Cronbacha jest

satisfakcjonująca i wynosi dla wsparcia .79, dla konfliktu .88 oraz dla głębokości relacji .71. Inne kryteria dobroci psychometrycznej narzędzia okazały się również zadowalające: trafność oceniono, analizując związki między IJZ a innymi zmiennymi, które mogłyby z nimi współwystępować, a mianowicie z podskalami składających się na Skalę Wsparcia Społecznego. Współczynniki korelacji kształtowały się na poziomie istotności statystycznej $p < .001$ i wynosiły: dla postrzeganego wsparcia i wsparcia emocjonalnego $r = .58$, dla konfliktu interpersonalnego i wsparcia emocjonalnego: $r = -.63$, dla głębokości relacji i wsparcia emocjonalnego: $r = .49$. Stabilność czasowa, określona za pomocą współczynnika korelacji Pearsona, na podstawie dwóch pomiarów uzyskanych w odstępie 4 tygodni ukształtowała się następująco: wsparcie – .64, konflikt – .74, głębokość – .58. Rezultaty są zatem zadowalające (Suwalska-Barancewicz, Izdebski, Liberska, 2015). Badanie przy użyciu narzędzia pozwala na uzyskanie wyniku dla poszczególnych podskal.

Charakterystyka grupy

W badaniu udział wzięło 336 kobiet-matek znajdujących się w okresie wczesnej dorosłości (średnia wieku 30.9; $SD = 4.22$), czyli takich, które po raz pierwszy zostały matkami w przedziale wiekowym 20–39 lat. Większość z badanych matek posiadała wykształcenie wyższe (82.06%), 57 cechowało się wykształceniem średnim (16.76%), natomiast 4 kobiety miały wykształcenie podstawowe (1.18%). Zdecydowana większość badanych mam (67.35%) pochodziła z dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców), 19.12% kobiet mieszkało w mniejszych miastach, a najmniej (13.53%) zamieszkiwało wieś. Prawie 80% respondentek to mężatki, panny stanowiły 17.35% ogółu badanych, a rozwiedzionych było 11 kobiet (3.24%) (tabela 1).

Tabela 1. Charakterystyka osób badanych: rozkład liczebności oraz rozkład procentowy zmiennych socjo-demograficznych w badanej próbie

Zmienna	Liczba	Procent
Wykształcenie		
Podstawowe	4	1.18
Średnie	57	16.76
Wyższe	279	82.06
Miejsce zamieszkania		
Wieś	46	13.53
Miasto do 100 tys. mieszkańców	65	19.12
Miasto od 100 do 500 tys. mieszkańców	109	32.06
Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	120	35.29
Stan cywilny		
Panna	59	17.35
Zamężna	269	79.12
Rozwiedziona	11	3.24
Wdowa	1	0.29
Forma związku		
Chodzę na randki z różnymi osobami.	1	0.29
Jestem w stałym związku (spotykam się z jedną osobą).	2	0.59
Jestem w stałym związku i mieszkam z partnerem.	41	12.06
Jestem w okresie narzeczeństwa, ale nie mieszkam z narzeczoną.	1	0.29
Jestem w okresie narzeczeństwa i mieszkam z narzeczoną.	25	7.35
Jestem zamężna.	264	77.65
Jestem w separacji, ale mieszkam z mężem.	3	0.88
Jestem samotna.	3	0.88
Sytuacja mieszkaniowa		
Posiadamy własne mieszkanie i tylko my w nim mieszkamy.	229	67.35
Wynajmujemy samodzielne mieszkanie.	65	19.12
Wynajmujemy mieszkanie ze znajomymi.	1	0.29
Mieszkamy z moimi rodzicami.	24	7.06
Mieszkamy z teściami.	10	2.94
Mieszkamy z jednym z moich rodziców.	3	0.88
Mieszkamy z jednym z teściów.	5	1.47
Mieszkamy z rodzeństwem moim lub rodzeństwem partnera.	3	0.88

Źródło: opracowanie własne.

Procedura

Badanie zostało zrealizowane w lipcu i sierpniu 2017 roku drogą internetową przez rozesłanie

do internautów linku dostępu do formularza elektronicznego. Uczestniczkami badania były osoby udzielające się w zamkniętych grupach poświęconych rodzicielstwu i wychowywaniu

dzieci. Badanie online przeprowadzono na podstawie wytycznych Międzynarodowej Komisji ds. Testów (International Test Commission, ITC, 2005) z uwzględnieniem: 1) dążenia do uwierzytelniania osób wypełniających kwestionariusze, 2) zaznajomienia respondentów z celem, procedurą i zakresem badania oraz 3) etycznych zasad bezpieczeństwa i poufności zebranych wyników.

WYNIKI

W celu weryfikacji przyjętych w modelu badawczym zależności między zmiennymi wykorzystano współczynnik korelacji r Pearsona oraz analizę regresji wielorakiej. Analizy statystyczne przeprowadzono w programie statystycznym Statistica 12.0. Analizę rozpoczęto od statystyk opisowych badanych zmiennych (tabela 2).

Tabela 2. Rozkład wyników (statystyki opisowe) badanych zmiennych

Zmienna	Statystyki opisowe					
	<i>N</i>	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Odchylenie standardowe
Satysfakcja z życia	336	23.56	24	5	35.0	6.16
Samoocena	336	30.44	32	10	40.0	7.08
Postrzegane wsparcie	336	24.20	26	7	28.0	3.95
Konflikt	336	21.90	21	1	40.0	6.69
Głębokość relacji	336	19.95	21	6	24.0	3.24

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Relacja między jakością związku intymnego a satysfakcją z życia badanych matek

Zmienna	Współczynnik korelacji r Pearsona $p < .050$, $N = 336$
	Satysfakcja z życia
Jakość relacji	
Postrzegane wsparcie	.42 $p < .001$
Konflikt	-.38 $p < .001$
Głębokość relacji	.33 $p < .001$

Źródło: opracowanie własne.

Relacja między jakością związku intymnego a satysfakcją z życia badanych matek

Najpierw przystąpiono do określenia związku między jakością relacji partnerskich badanych matek a ich satysfakcją z życia. W tym celu użyto współczynnika korelacji r Pearsona (tabela 3).

Zachodzą istotne statystycznie zależności między jakością związku intymnego bada-

nych kobiet (matek) a ich satysfakcją z życia. Wyższa jakość relacji wiązała się z wyższym poziomem satysfakcji z życia. Okazało się, że im więcej wsparcia ($r = .42$, $p < .001$) doświadczały kobiety w swoich związkach, im mniejszy był poziom konfliktu w relacji ($r = -.38$; $p < .001$) oraz im większy poziom głębokości (zaangażowania) relacji ($r = .33$, $p < .001$), tym wyższa była satysfakcja z życia badanych matek.

Związek między samooceną a satysfakcją z życia badanych matek

Następnie przystąpiono do określenia związku między poziomem samooceny a poziomem satysfakcji z życia badanych matek. W tym celu posłużono się współczynnikiem korelacji r Pearsona. Wyniki wskazały na istotny związek między poziomem samooceny badanych matek a ich satysfakcją z życia. Wyższy poziom samooceny kobiet wiązał się z większą satysfakcją z życia ($r = .37; p < .001$).

Związek między samooceną badanych matek a jakością ich relacji partnerskich

Kolejnym krokiem było wskazanie związków między samooceną badanych matek a jakością ich relacji partnerskich. W tym celu posłużono się współczynnikiem korelacji r Pearsona.

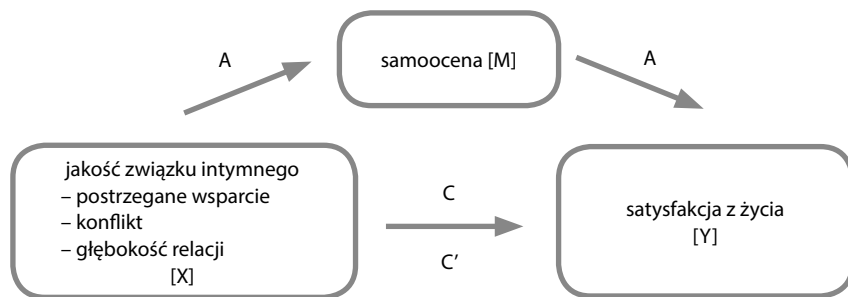
Wyniki wskazują na istotne związki między poziomem samooceny badanych matek a jakością ich relacji intymnej w każdym wymiarze (postrzegane wsparcie, konflikt, głębokość relacji). Innymi słowy wraz ze wzrostem poziomu samooceny wzrastała również ocena jakości tworzonego przez kobiety związku. Im wyższy był poziom samooceny badanych matek, tym większe wsparcie postrzegały w relacji

($r = .28; p < .001$), odczuwały mniej konfliktów ($r = -.17; p = .002$) i okazywały się bardziej zaangażowane w relację ($r = .15; p = .006$). Uzyskane zależności są jednak słabe i mogą wynikać z wielkości badanej próby.

Samoocena jako mediator między jakością związku a satysfakcją z życia młodych matek

Ostatnie z prezentowanych analiz dotyczą określenia roli samooceny jako mediatora między jakością związku a satysfakcją z życia młodych matek. Aby tego dokonać, najpierw należało sprawdzić istotność związków między:

- jakością relacji (postrzegane wsparcie, głębokość relacji, konflikt) a samooceną;
- samooceną a satysfakcją z życia;
- jakością związku (postrzegane wsparcie, głębokość relacji, konflikt) a satysfakcją z życia;
- rozpoznanie istotności powyższych zależności pozwoli włączyć **samoocenę** do analizy związku jakości relacji z satysfakcją z życia młodych matek. Jeśli w tym układzie zmienna **samoocena** wykaże istotny spadek wskaźnika beta dla obliczonego związku między jakością relacji i satysfakcją z życia, to możemy mówić o jej mediującym charakterze (c' ; rycina 1).

Rycina 1. Schemat zależności między zmienną niezależną (jakość związku intymnego) a zmienną zależną (satysfakcja z życia) za pośrednictwem zmiennej pośredniczącej (samoocena) – poszukiwanego mediatora związku między zmienną X a zmienną Y. Podejście Barona i Kenny’ego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Barona i Kenny’ego (1986).

Z uwagi na uzyskane wyniki, prezentowane w tabelach 1, 2, 3, samoocena jako mediator będzie analizowana w związku między każdym aspektem jakości relacji a satysfakcją

z życia. Wykonano analizę mediacji zgodnie z podejściem zaproponowanym przez Reubena M. Barona i Davida Kenny’ego (1986) oraz uzupełnioną o test Sobela (1982).

Samoocena jako mediator między postrzeganym wsparciem a satysfakcją z życia młodych matek

W pierwszym etapie analiz mediacyjnych przyjęto jako zmienną niezależną postrzegane wsparcie, mediatorem została samoocena, a zmienną zależną – satysfakcja z życia. Potwierdzono bezpośredni związek między zmienną niezależną (postrzeganym wsparciem) a mediatorem – samooceną (a). Zgodnie z przewidywaniami, im wyższy poziom wsparcia kobiety postrzegały w swoim związku, tym wyższym poziomem samooceny się charakteryzowały ($\beta = .28; p < .001$). Testowany model regresji okazał się dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 27.43; p < .001; R^2 = .08$.

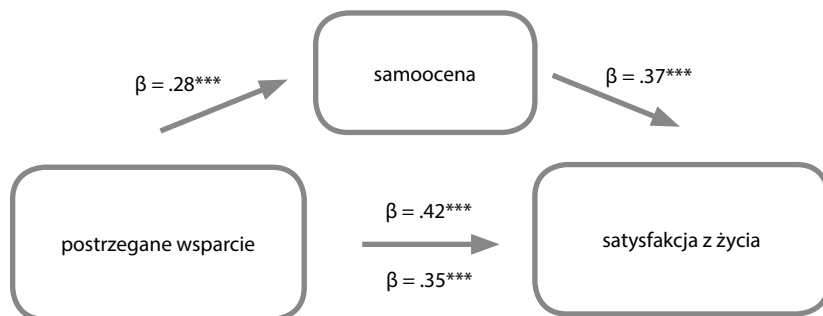
W drugim kroku analizy sprawdzono istotność związku między mediatorem (samooceną) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, b). Ponownie relacja okazała się istotna: im wyższy był poziom samooceny kobiet, tym wyższy stwierdzono również poziom ogólnej satysfakcji z życia ($\beta = .37; p < .001$) – model był dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 53,08; p < .001; R^2 = .14$.

Trzeci krok analizy mediacyjnej polegał na określeniu związku między zmienną niezależną (postrzeganym wsparciem) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, c). Stwierdzono, że im wyższy poziom wsparcia kobiety postrzegały w swoich związkach, tym wyższą odczuwały

satysfakcję z życia ($\beta = .42; p < .001$). Testowany model regresji okazał się dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 73.03; p < .001; R^2 = .18$. Należy podkreślić, iż mimo uzyskania istotnych wyników w analizie regresji, współczynniki R^2 są stosunkowo niskie.

Ostatecznie, gdy w testowanym modelu uwzględniono zmienną niezależną oraz mediatora, rola zmiennej niezależnej w przewidywaniu uległa osłabieniu ($\beta = .35; p < .001$), podczas gdy mediator pozostał w istotnej relacji ze zmienną zależną ($\beta = .27; p < .001$) $F(2.333) = 55.21; p < .001, R^2 = .25$. Test Sobela wyniósł 4.36 ($p < .001$).

Mamy tutaj do czynienia z częściową mediacją samooceny, na co wskazuje test Sobela. Wynik tego testu potwierdza, że pośredni wpływ zmiennej niezależnej na zmienną zależną, wynoszący .07 (.42–.35), jest istotny statystycznie. Ze statystycznego punktu widzenia możliwa jest zatem dekompozycja siły wpływu postrzegania wsparcia na satysfakcję z życia na składowe identyfikujące jej (zmiennej niezależnej) bezpośredni (.35) i pośredni wpływ (.07) – określane przez samoocenę. Można więc wywnioskować, że samoocena to istotny mediator związku między postrzeganym przez kobiety wsparciem w relacji a satysfakcją z życia: im wyższy jest poziom wsparcia, tym wyższy jest poziom ich samooceny, a w konsekwencji wyższy jest poziom ich satysfakcji z życia (rycina 2).

Rycina 2. Schemat mediacyjnej roli samooceny między jakością związku intymnego (postrzegane wsparcie) a satysfakcją z życia

Źródło: opracowanie własne.

Samoocena jako mediator między głębokością relacji a satysfakcją z życia młodych matek

W początkowym etapie analiz mediacyjnych przyjęto jako zmienną niezależną głębokość relacji, jako zmienną zależną – satysfakcję z życia, zaś mediator to samoocena. Potwierdzono bezpośredni związek między zmienną niezależną (głębokością relacji) a mediatorem – samooceną (a). Zgodnie z przewidywaniami: im wyższy poziom głębokości relacji w związkach kobiet, tym wyższym poziomem samooceny się charakteryzowały ($\beta = .15; p < .001$). Testowany model regresji okazał się dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 7.53; p < .001; R^2 = .02$.

Następnie sprawdzono istotność związku między mediatorem (samooceną) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, b). Ponownie relacja okazała się istotna: im wyższy był poziom samooceny kobiet, tym wyższy również stwierdzono poziom ogólnej satysfakcji z życia ($\beta = .37; p < .001$) – model był dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 53.08; p < .001; R^2 = .14$.

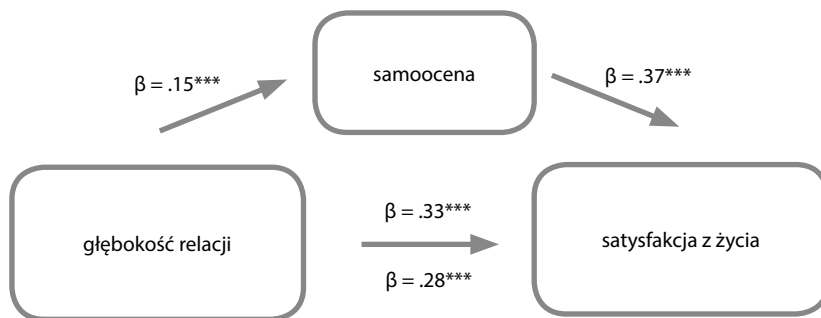
Kolejny krok analizy mediacyjnej polegał na określeniu związku między zmienną niezależną (głębokością relacji) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, c). Dowiedziono, że im wyższy poziom zaangażowania kobiety w związek, tym wyższa ich satysfakcja z życia ($\beta = .33; p < .001$). Testowany model regresji okazał się dobrze dopasowany do danych

$F(1.334) = 41.85; p < .001; R^2 = .11$. Podobnie jak w pierwszym wypadku analiz mediacyjnych, również tutaj należy podkreślić, iż mimo istotnych wyników w analizie regresji uzyskiwane współczynniki R^2 są stosunkowo niskie.

Ostatecznie, gdy w testowanym modelu uwzględniono zarówno zmienną niezależną, jak i mediator, rola zmiennej niezależnej w przewidywaniu uległa osłabieniu ($\beta = .28; p < .001$), podczas gdy mediator pozostał w istotnej relacji ze zmienną zależną ($\beta = .33; p < .001$) $F(2.333) = 46.02; p < .001, R^2 = .22$. Test Sobela wyniósł 4.27 ($p < .001$).

Mamy tutaj do czynienia z częściową mediacją samooceny, na co wskazuje test Sobela. Wynik tego testu potwierdza, że pośredni wpływ zmiennej niezależnej na zmienną zależną, wynoszący .05 (.33–.28), jest istotny statystycznie. Ze statystycznego punktu widzenia można przeprowadzić dekompozycję siły wpływu głębokości relacji na satysfakcję z życia na składowe identyfikujące jej (zmiennej niezależnej) bezpośredni (.28) i pośredni wpływ (.05) – określane przez samoocenę.

Można więc wywnioskować, że samoocena jest istotnym mediatorem związku między głębokością relacji a satysfakcją z życia: **im wyższy jest poziom zaangażowania kobiet w relację (poziom głębokości relacji), tym wyższy jest poziom ich samooceny, a w konsekwencji stwierdzono wyższy poziom ich satysfakcji z życia** (rycina 3).

Rycina 3. Schemat mediacyjnej roli samooceny między jakością związku intymnego (głębokość relacji) a satysfakcją z życia

Źródło: opracowanie własne.

Samoocena jako mediator między konfliktem a satysfakcją z życia młodych matek

W pierwszym etapie analiz mediacyjnych przyjęto jako zmienną niezależną konflikt, jako mediator – samoocenę, a zmienną zależną została satysfakcja z życia. Potwierdzono bezpośredni związek między zmienną niezależną (konfliktem) a mediatorem – samooceną (a). Zgodnie z przewidywaniami im wyższy poziom konfliktu w relacjach z partnerem, tym niższym poziomem samooceny charakteryzowały się kobiety ($\beta = -.17$; $p < .001$). Testowany model regresji okazał się dobrze dopasowany do danych $F(1.334) = 10.12$; $p < .001$; $R^2 = .03$.

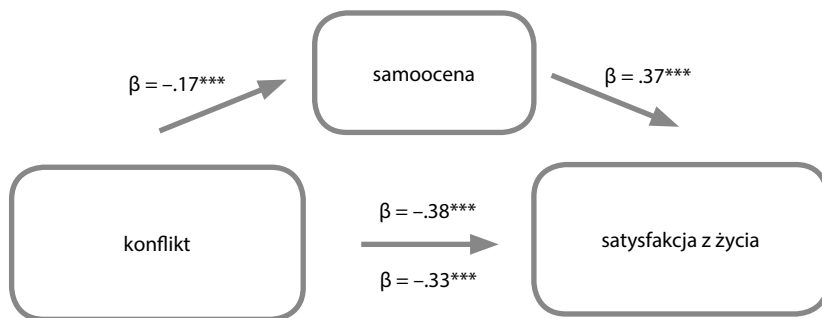
W drugim kroku analizy sprawdzono istotność związku między mediatorem (samooceną) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, b). Ponownie relacja okazała się istotna: im wyższy był poziom samooceny kobiet, tym wyższy uzyskano też poziom ogólnej satysfakcji z życia ($\beta = .37$; $p < .001$) – model dobrze dopasowano do danych $F(1.334) = 53.08$; $p < .001$; $R^2 = .14$.

Trzeci krok analizy mediacyjnej polegał na określeniu związku między zmienną niezależną (konfliktem) a zmienną zależną (satysfakcją z życia, c). Okazało się, że im wyższy był poziom konfliktów w związkach kobiet, tym niższą odnotowano ich satysfak-

cję z życia ($\beta = -.38$; $p < .001$). Testowany model regresji dobrze dopasowano do danych $F(1.334) = 57.54$; $p < .001$; $R^2 = .15$. W tym wypadku należy również podkreślić, iż mimo istotnych wyników w analizie regresji, uzyskiwane współczynniki R^2 są stosunkowo niskie.

Ostatecznie, gdy w testowanym modelu uwzględniono zarówno zmienną niezależną, jak i mediatora, rola zmiennej niezależnej w przewidywaniu uległa osłabieniu ($\beta = -.33$; $p < .001$), podczas gdy mediator pozostał w istotnej relacji ze zmienną zależną ($\beta = .31$; $p < .001$); $F(2.333) = 53.31$; $p < .001$, $R^2 = .24$. Test Sobela wyniósł -4.52 ($p < .001$). Mamy tutaj do czynienia z częściową mediacją samooceny, na co wskazuje test Sobela. Wynik tego testu potwierdza, że pośredni wpływ zmiennej niezależnej na zmienną zależną, wynoszący $.05$ (.38–.33), jest istotny statystycznie. Ze statystycznego punktu widzenia możliwa wydaje się dekompozycja siły wpływu konfliktu na satysfakcję z życia na składowe identyfikujące jej (zmiennej niezależnej) bezpośredni (.33) i pośredni wpływ (.05) – określane przez samoocenę.

Można więc wywnioskować, że samoocena jest istotnym mediatorem związku między konfliktem w relacji a satysfakcją z życia: im niższy jest poziom konfliktu w związkach kobiet, tym wyższy jest poziom ich samooceny, a w konsekwencji wyższy jest poziom ich satysfakcji z życia (rycina 4).

Rycina 4. Schemat mediacyjnej roli samooceny między jakością związku intymnego (konflikt) a satysfakcją z życia

Źródło: opracowanie własne.

DYSKUSJA

Prezentowane badania miały na celu wskazanie związku między samooceną młodych matek a oceną jakości relacji intymnej oraz określeniem ich satysfakcji z życia. Dodatkowo za cel obrano przeanalizowanie mediującej roli samooceny w zależności od oceny jakości związku intymnego i poczuciem satysfakcji z życia. Tym samym wszystkie zakładane hipotezy uzyskały potwierdzenie. Okazało się, że występują istotne korelacje między jakością związku intymnego a satysfakcją z życia młodych matek, między poziomem ich samooceny a satysfakcją z życia oraz między poziomem samooceny kobiet a oceną jakości tworzonej przez nie relacji partnerskiej. Im wyższa była ocena jakości związku badanych kobiet (wyższy poziom postrzeganego wsparcia, zaangażowania w relacji, mniejszy poziom konfliktów), tym wyżej kobiety oceniały własną satysfakcję z życia. Wykazano również znaczenie samooceny zarówno dla satysfakcji z życia, jak i oceny jakości związku młodych matek. Okazało się bowiem, że im wyższy poziom samooceny cechował kobiety, tym wyższy był poziom ich życiowej satysfakcji oraz wyższa jakość związku intymnego (wyższy poziom postrzeganego wsparcia, zaangażowania w relacji, mniejszy poziom konfliktów). Ponadto po przeprowadzeniu analizy regresji wykazano, że poziom samooceny pełni funkcję pośredniczącą w relacji między jakością związku a satysfakcją z życia. Okazało się, że im wyższy jest poziom postrzeganego przez kobiety wsparcia, głębokości relacji, a także im niższy jest poziom konfliktu w związkach kobiet, tym wyższy odnotowano poziom ich samooceny, a w konsekwencji stwierdzono wyższy poziom ich satysfakcji z życia.

Uzyskane rezultaty korespondują z wynikami badań opisanymi w literaturze przedmiotu. Wiele z nich wskazuje, że dla odczuwanej satysfakcji z życia znaczenie ma bliski, intymny związek interpersonalny. Czerpane z niego wsparcie, możliwość realizacji potrzeb i rozwoju własnego potencjału są uznawane za jeden z obszarów mających ogromne znaczenie dla oceny satysfakcji z życia (Doroszewicz, 2008). Wzajemne wsparcie wynikające z małżeńskiej relacji może się przyczynić do poprawy samopo-

czucia partnerów będących w bliskiej relacji lub je chronić i podtrzymywać, a także zapewniać poczucie komfortu i bezpieczeństwa (Hazan, Shaver, 1987; Dehle, Landers, 2005; Sarason, Sarason, 1985; Cutrona, 1996). Trwanie w bliskim związku stanowi element poczucia szczęścia i dobrostanu psychicznego, współdecydując o ludzkim zdrowiu (Czapiński, Panek, 2007; 2013). Szczególnego znaczenia nabiera bliski związek interpersonalny w odniesieniu do kobiet pełniących funkcję matki. Zadowolające relacje partnerskie stanowią fundament trwania rodziny i współtworzą niezbędne zasoby do radzenia sobie z rodzicielstwem (Bakiera, 2013). Wsparcie czerpane z relacji stanowi dla kobiet istotny czynnik różnicujący zadowolenie z małżeństwa (Plopa, 2008). Bliski związek interpersonalny, pełen ciepłych, wspierających relacji, jest zatem czynnikiem znaczącym dla ogólnej satysfakcji z życia. Badania w tym zakresie dowodzą, że wysoki poziom wsparcia (zwłaszcza postrzeganego) i głębokości relacji oraz niskie nasilenie konfliktów pozwalają uchronić związek partnerów przed ryzykiem wystąpienia dysfunkcji i rozpadem (Adams, Jones, 1997; Fincham, Beach, 1999; Greeff, De Bruyne, 2000; Verhofstadt i in., 2006; Cutrona i in., 2007; Agnew, Dowe, 2011), a tym samym stanowią o lepszej jakości życia człowieka, korzystniejszym funkcjonowaniu psychicznym oraz zdrowiu fizycznym (Doroszewicz, 2008; Holt-Lunstad, Birmingham, Jones, 2008).

W realizowanych badaniach wykazano, że nie tylko bliski związek interpersonalny ma znaczenie dla poziomu ogólnej satysfakcji z życia, ale także samoocena jest czynnikiem o wymiernej ważności. Okazało się, że wraz ze wzrostem samooceny młodych matek wzrastała ocena jakości związku i satysfakcji z życia. Omawiane wyniki potwierdzają inne badania, w których wykazano, że adekwatna i zdrowa samoocena to warunek niezbędny do utrzymania zdrowia psychicznego i dobrego samopoczucia (Kofta, Doliński, 2000). Ponadto poziom samooceny odgrywa istotną rolę w funkcjonowaniu związku. Osoby z wyższym poziomem samooceny częściej doświadczają miłości odwzajemnionej i postrzegają swojego partnera w sposób bardziej pozytywny niż osoby cechujące się niskim jej

poziomem (Łaguna, Dzwonkowska, Lachowicz-Tabaczek, 2008). Dodatkowo okazuje się, że zmiany w zakresie samooceny partnerów wiążą się z poprawą lub pogorszeniem satysfakcji z wzajemnych relacji (Erol, Orth, 2014).

Niewykluczone, że ocena jakości związku intymnego oraz satysfakcji z życia młodych matek łączy się z tym, jak kobiety postrzegają siebie w roli matki, jak udaje im się tę funkcję spełniać i czy w macierzyństwie upatrują źródła swojej samooceny (Bakiera, 2013). Niemniej jednak poziom samooceny jako mediator związku między jakością funkcjonowania relacji partnerskiej a satysfakcją z życia młodych matek wskazuje na doniosłą rolę tego czynnika w tym jakże ważnym obszarze życia.

Prezentowane badania, pomimo istotnych walorów naukowych, mają również pewne ograniczenia. Jedno z nich dotyczy zawężonej możliwości generalizowania wyników na całą populację ze względu na celowy do grupy badanej osób znajdujących się w okresie wczesnej dorosłości. Przeprowadzenie badań w lepiej ustrukturyzowanej grupie, uwzględniającej większą liczbę osób oraz w różnych okresach rozwojowych, mogłoby dostarczyć bardziej precyzyjnych informacji o naturze macierzyństwa i satysfakcji z życia, jego jakości i złożoności uwarunkowań.

Prezentowane badania w dużej mierze zrealizowane zostały w schemacie korelacyjnym. Pozwoliło to na wykrycie istotnych związków między analizowanymi zmiennymi oraz predykcję jednej zmiennej na podstawie drugiej. Badania korelacyjne uniemożliwiają jednak wnioskowanie przyczynowo-skutkowe (Sierau, Herzberg, 2012). W przyszłości bardzo cenne byłoby prze-

prowadzenie badań, które wskazałyby strukturę zależności przyczynowych i wpływ określonych zmiennych na jakość funkcjonowania partnerów w związku.

W przyszłych badaniach w obszar eksploracji warto byłoby włączyć również inne zmienne, które mogą się okazać istotne z punktu widzenia jakości macierzyństwa i jej znaczenia dla ogólnie pojętej jakości życia. Literatura przedmiotu wskazuje bowiem, że dla zadowolających ocen życiowej satysfakcji znaczenie ma zadowolenie z relacji partnerskich (co już podkreślono), a także pełnienie funkcji rodzicielskich (Bakiera, 2013), prężność (Malina, Pooley, Harms, 2016), sposób radzenia sobie ze stresem, kontrola emocji (Półtorak, 2013), więź z dzieckiem (Bielawska-Batorowicz, 2006), styl przywiązania (Plopa, 2005b). W obszarze poszukiwań wyznaczników funkcjonowania młodych matek w dynamicznie zmieniającym się świecie dodatkowo można uwzględnić warunki zewnętrzne istotne z punktu widzenia jakości macierzyństwa i odczuwanej z niego satysfakcji, takie jak: sytuacja mieszkaniowa, wsparcie finansowe, podział obowiązków domowych i sposobich realizacji, gdyż, jak wskazuje literatura, są to czynniki potencjalnie konfliktogenne, które mogą modyfikować relacje partnerów i jakość ich funkcjonowania (Brannon, 2002).

Prezentowane badania nie wyczerpują złożonej problematyki związanej z macierzyństwem i płynącej z niego satysfakcji – są jedną z wielu ścieżek zgłębiania tego zagadnienia. Zaprezentowane wyniki mogą stanowić punkt wyjścia do postawienia kolejnych pytań i dalszej eksploracji w obszarze jakości życia rodzinnego.

PRZYPISY

¹ W literaturze anglojęzycznej często używa się terminu „funkcjonowanie związku” (*relationships functioning*; Holland, Fraley, Roisman, 2012). R. Chris Fraley i współpracownicy (2012) podkreślają, że termin ten jest konstruktem wielomodalnym, bardzo złożonym i wieloaspektowym, a więc pozwala rozpatrywać relacje pary na wielu różnorodnych płaszczyznach. Z tego też powodu liczni badacze, próbując zobiektywizować to pojęcie, tworzyli zróżnicowane konstrukty teoretyczne, których celem było wskazanie wymiarów czy czynników pozwalających opisać funkcjonowanie diady. Ich bogactwo i różnorodność potwierdzają istnienie ogromu możliwości interpretacyjnych, a często również wskazują na trudności wynikające z niezgodności definicyjnych. W niniejszej pracy analizowane są trzy wymiary funkcjonowania partnerów w związku – postrzegane wsparcie, konflikty interpersonalne oraz głębokość relacji (Pierce, Sarason, Sarason, 1991).

BIBLIOGRAFIA

- Adams J.M., Jones W.H., (1997), The conceptualization of marital Commitment: An integrative analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 5, 1177–1196.
- Agnew C.R., Dove, N. (2011), Relationship commitment and perceptions of harm to self. *Basic and Applied Social Psychology*, 33, 322–332.
- Anastasi A., Urbina S. (1999), *Testy psychologiczne*. Warszawa: PTP.
- Bakiera L. (2013), *Zaangażowane rodzicielstwo a autokreacyjny aspekt rozwoju dorosłych*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Bakiera L., Szczerbal J. (2018), Doświadczenie nastoletniego macierzyństwa a wybrane aspekty funkcjonowania dorosłych kobiet, *Polskie Forum Psychologiczne*, t. 23, 1, 102–121.
- Baron R.M., Kenny D.A. (1986), The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173–1182.
- Bartosz B. (2002), *Doświadczenie macierzyństwa. Analiza narracji autobiograficznych*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Baumeister R.F., Leary M.R. (1995), The need to belong: Desire for interpersonal attachments as fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497–529.
- Bielawska-Batorowicz E. (2006), *Psychologiczne aspekty prokreacji*. Katowice: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”.
- Borelli J.L., Sbarra D.A. (2011), Trauma history and linguistic self-focus moderate the course of psychological adjustment to divorce. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 30, 7, 667–698.
- Brannon L. (2002), *Psychologia rodzaju*. Gdańsk: GWP.
- Braun-Galkowska M. (1985), Miłość aktywna. Psychiczne uwarunkowania powodzenia w małżeństwie. *Rocznik Nauk Społecznych*, 4, 209–236.
- Burman B., Margolin G. (1992), An analysis of the association between marital relationships and health problems: An interactional perspective. *Psychological Bulletin*, 112, 1, 39–63.
- Buss D.M. (2001), *Ewolucja pożądania. Jak ludzie dobierają się w pary*. Gdańsk: GWP.
- Carter B. (2005), Becoming parents: the family with young children. W: B. Carter, M. McGoldrick (eds.), *The Expanded Family Life Cycle: Individual, Family and Social Perspectives*, 3rd ed., 249–273. Boston: Allyn and Bacon.
- Cowan P.C., Cowan C.A. (2000), *When Partners Become Parents: The Big Life Change for Couples*, 2nd ed. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cutrona C.E. (1996), *Social Support in Couples*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cutrona C.E., Shaffer P.A., Wesner K.A., Gardner K.A. (2007), Optimally matching support and perceived spousal sensitivity. *Journal of Family Psychology*, 21, 754–758.
- Czapiński J., Panek T. (2007) (red.), *Diagnoza społeczna 2007. Warunki i Jakość Życia Polaków*, www.diagnoza.com (dostęp: 29.11.2013).
- Czapiński J., Panek T. (2011) (red.), *Diagnoza społeczna 2011. Warunki i Jakość Życia Polaków*, www.diagnoza.com (dostęp: 29.11.2013).
- Czapiński J., Panek T. (2013) (red.), *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i Jakość Życia Polaków*, www.diagnoza.com (dostęp: 29.11.2013).
- Dehle C., Landers J.E. (2005), You can't always get what you want, but can you get what you need? Personality traits and social support in marriage, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24, 7, 1051–1076.
- Diener E., Diener M. (1995), Cross cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68 (4), 653–663.
- Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J., Griffin S. (1985), The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 1, 71–75.
- Doroszewicz K. (2008), Bliskie związki a jakość życia. *Psychologia jakości życia*, 7, 1, 2, 5–18.
- Erol R.J., Orth U. (2014), Development of self-esteem and relationship satisfaction in couples: Two longitudinal studies. *Developmental Psychology*, 50, 9, 2291–2303.
- Fincham F.D. (2008), Marital happiness. *The Encyclopedia of Positive Psychology*. New York: John Wiley.

- Fincham F.D., Beach S.R.H. (1999), Conflict in marriage: Implications for working with couples. *Annual Review of Psychology*, 50, 47–77.
- Flowers B.J., Olson D.H. (1986), Predicting marital success with PREPARE: A predictive validity study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 12, 4, 403–413.
- Greeff A.P., De Bruyne T. (2000), Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 26, 321–334.
- Hazan C., Shaver P. (1987), Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Holland A.S., Fraley R.C., Roisman G.I. (2012), Attachment styles in dating couples: Predicting relationships functioning over time. *Personal Relationships*, 19, 234–246.
- Holt-Lunstad J., Birmingham W., Jones B.Q. (2008), Is there something unique about marriage? The relative impact of marital status, relationship quality, and network social support on ambulatory blood pressure and mental health, *The Society of Behavioral Medicine*, 35, 239–244.
- International Test Commission (2005), *International Guidelines on Computer-Based and Internet Delivered Testing*, http://www.practest.com.pl/files/ITC-Stosowanie_test%C3%B3w.pdf (dostęp: 29.11.2013).
- Juczyński Z. (2009), *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
- Judge T.A., Erez A., Bono J.E., Thoresen C.J. (2002), Are measures of self-esteem, neuroticism, locus of control, and generalized self-efficacy indicators of a common core construct? *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 693–710.
- Kofta M., Doliński D. (2000), *Poznawcze podejście do osobowości*. W: J. Strelau (red.), *Psychologia*, t. 2. Gdańsk: GWP.
- Koronkiewicz K. (2014), Kształtowanie tożsamości matki u kobiet doświadczających nieplanowanego macierzyństwa. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, 1, 5, 95–118.
- Kornas-Biela D. (1993), *Wokół początku życia ludzkiego*. Warszawa: Wydawnictwo PAX.
- Kościelska M. (1998), *Trudne macierzyństwo*. Warszawa: WSiP.
- Knauth D.G. (2001), Marital change during the transition to parenthood. *Pediatric Nursing*, 27, 169–184.
- Łaguna M., Dzwonkowska I., Lachowicz-Tabaczek K. (2008), *Skala Samooceny SES*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Malina A., Pooley J., Harms C. (2016), Skala Osobistej Adaptacyjności – polska adaptacja Lifespan Individual Resilience Scale. *Przegląd Psychologiczny*, 59, 4, 435–450.
- Miotk-Mrozowska, M. (2013), Propozycja rozwojowej koncepcji jakości życia. Jak optymalizować jakość życia młodych rodziców? W: B.M. Kaja (red.), *Małżeństwo, rodzina, rozwód*, 11–29. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Murray S.L., Griffin D.W., Rose P., Bellavia G.M. (2003), Calibrating the sociometer: The relational contingencies of self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 63–84.
- Murray S.L., Rose P., Bellavia G., Holmes J., Kusche A. (2002), When rejection stings: How self-esteem constrains relationship-enhancement processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 556–573.
- Perlman D. (2007), The best times, the worst times: The place of close relationships in psychology and our daily lives. *Canadian psychology*, 48, 1, 7–18.
- Pierce G.R., Sarason I.G., Sarason B.R. (1991), General and relationship-based perceptions of social support: Are two construct better than one? *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 6, 1018–1039.
- Pilarska N., Liberska H. (2017), *Kim jest współczesny młody katolik? Wybrane aspekty obrazu psychologicznego*. Bydgoszcz: Wydawnictwo UKW.
- Płopa M. (2005a), *Psychologia rodziny. Teoria i badania*. Elbląg: Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.
- Płopa M. (2005b), *Więzi w małżeństwie i rodzinie – metody badań*. Kraków: Wydawnictwo „Impuls”.
- Płopa M. (2008), *Skala postaw rodzicielskich. Wersja dla rodziców. Podręcznik*. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania. Pracownia Testów Psychologicznych.
- Poleszczuk J. (2002), Rodzina, małżeństwo, prokreacja: racjonalizacja strategii reprodukcyjnych. W: A. Jasińska-Kania, M. Marody (red.), *Polacy wśród Europejczyków*, 257–279. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe: Scholar.

- Pótorak M. (2013), *Psychiczne mechanizmy odczuwanego stresu i zadowolenia partnerów ze związku w okresie przyjścia na świat pierwszego dziecka*. Niepublikowana praca doktorska.
- Rosenberg M. (1965), *Society and Adolescent Self-image*. New York: Princeton University Press.
- Rosenberg M. (1989), *Society and Adolescent Self-image: Revised Edition*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Rostowski J. (1987), *Zarys psychologii małżeństwa*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Ryś M. (1999), *Psychologia małżeństwa w zarysie*. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej.
- Sierau S., Herzberg P.Y. (2012), Conflict resolution as a dyadic mediator: Considering the partner perspective on conflict resolution. *European Journal of Personality*, 26, 221–232.
- Sarason I.G., Sarason B.R. (eds.) (1985), *Social Support: Theory, Research and Applications*. Dordrecht, the Netherlands: Martinus Nijhoff.
- Sobel M.E. (1982), Asymptotic confidence intervals for indirect effects in structural equation models. W: S. Leinhardt (ed.), *Sociological Methodology*, 290–312. San Francisco: Jossey-Bass.
- Spanier G.B., Lewis R.A. (1980), Marital quality: A review of the seventies. *Journal of the Marriage and the Family*, 38, 15–38.
- Straś-Romanowska M. (1992), *Los człowieka jako problem psychologiczny. Podstawy teoretyczne*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Straś-Romanowska M. (2002), Rozwój człowieka a rozwój osobowy. *Studia Psychologica*, 3, 91–104.
- Straś-Romanowska M., Lachowicz-Tabaczek K., Szmajke A. (red.) (2005), *Jakość życia w badaniach empirycznych i refleksji teoretycznej*. Warszawa: Komitet Naukowy PAN.
- Suwalska-Barancewicz D. (2016), *Jakość bliskich związków interpersonalnych. Znaczenie przywiązania i zależności w budowaniu trwałych relacji*. Bydgoszcz: Wydawnictwo UKW.
- Suwalska-Barancewicz D., Izdebski P., Liberska H. (2015), The Quality of Relationships Inventory – polska adaptacja. *Psychologia Rozwojowa*, 20, 1, 91–105.
- Szczepański J. (1973), *Elementarne pojęcia socjologii*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Uchino B.N., Cacioppo J.T., Kiecolt-Glazer J.K. (1996), The relationship between social support and psychological process: A review with emphasis on underlying mechanism and implications for health. *Psychological Bulletin*, 119, 488–531.
- Verhofstadt L.L., Buysse A., Rosseel Y., Peene O.J. (2006), Confirming the three-factor structure of the quality of relationships inventory within couples. *Psychological Assessment*, 18, 1, 15–21.
- Włodarczyk E. (2012), O „rodzeniu się” macierzyństwa. W: J. Deręgowska, M. Majorczyk (red.), *Konteksty współczesnego macierzyństwa. Perspektywa młodych naukowców*, 101–127. Poznań: Wydawnictwo UAM.